

Ju2019/04049/L4

Till:
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
Ju.L4@regeringskansliet.se

Svenska Röda Korsets yttrande över promemorian *Ett nytt regelverk för Schengens informationssystem (SIS)* (Ds 2019:27)

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade skrivelse. Med anledning av att utredningen är tämligen omfattande och att delar inte har bäring för vår verksamhet har Svenska Röda Korset valt att kommentera i de delar som är relevanta för vårt arbete och där vi besitter särskild erfarenhet och kompetens.

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets synpunkter

- Svenska Röda Korset välkomnar utredningens förslag att det ställs krav på ett nationellt utbildningsprogram för personer som får söka i SIS och för Sirenekontorets personal.
- Svenska Röda Korset välkomnar tydliggörandet att i lag begränsa att de personuppgifter som behandlas i SIS måste vara tillåtna även enligt någon annan författning.
- För ändringar som rör en förlängd preskriptionstid för avvisnings- och utvisningsbeslut, och om bestämmelsen ska gälla de som inte ännu lämnat Schengenområdet, vill Svenska Röda Korset påpeka att det skulle krävas en mer omfattande utredning för att säkerställa tillvaratagande av mänskliga rättigheter för de som är berörda.
- Svenska Röda Korset önskar se en tydligare motivering av i vilka situationer som en återkallelse av uppehållstillstånd eller längre visering kan bli aktuell.

- Svenska Röda Korset tillstyrker utredarens bedömning att samrådsbestämmelserna i gränsförordningen förutsätter att det finns en möjlighet att återkalla ett uppehållstillstånd eller en visering för längre vistelse.

Bakgrund och sammanfattning av utredningens förslag och resonemang

I november 2018 antogs tre nya EU-förordningar om SIS. Förordningarna ersätter EU:s nuvarande regelverk om SIS och innebär att en ny version av systemet ska tas i drift vid ett datum som kommissionen ska fastställa senast den 28 december 2021. I förhållande till den tidigare regleringen innebär förordningarna bland annat att SIS kommer att kunna användas för fler ändamål än tidigare, att fler uppgifter kan registreras i SIS och att fingeravtryck i högre utsträckning ska kunna användas för att identifiera personer. Samtidigt införs nya funktioner för kontroll och uppföljning av användningen av SIS för att ge ett bättre skydd för de individer vars personuppgifter kommer att registreras i systemet.

I promemorian lämnas förslag till de författningsändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till de nya EU-förordningarna om SIS. Förslagen innebär bland annat att det införs en ny lag och en ny förordning med kompletterande bestämmelser till förordningarna. Det föreslås även vissa ändringar i bland annat utlänningslagen och offentlighets- och sekretesslagen.

Svenska Röda Korsets utgångspunkter i dessa frågor

Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde. Inom ramen för det uppdraget arbetar Röda Korset bl.a. för att säkerställa respekt för internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och humanitära värderingar och principer. Svenska Röda Korset har lång erfarenhet av arbete för och med människor på flykt globalt, nationellt och lokalt. Vi finns med från flyktens början i konflikt och katastrof, längs flyktens väg, till ankomsten i Sverige, asylprocessen och etableringen i samhället. I Sverige arbetar vi med migrationsrådgivning, agerar

ombud i enskilda asyl- och familjeåterföreningsärenden, efterforskar anhöriga som splittrats genom konflikt, katastrof eller längs flyktens väg.

Svenska Röda Korsets generella synpunkter

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att yttra sig över ovan nämnda departementspromemorian och noterar att förslagen som presenteras till största del har tagits fram för att anpassa svensk rätt till de nya EU-förordningar som antagits. Svenska Röda Korset kan konstatera att många av de föreslagna ändringarna innebär en ökad behandling av känsliga personuppgifter och att dessa kan registreras i fler syften än tidigare. Förändringarna innebär ett utökat samarbete mellan medlemsstaterna samt att fler myndigheter får möjlighet att ta del av, och behandla, de personuppgifter som införs i SIS. Med anledning av detta vill vi därför särskilt betona behovet av utbildning för de som berörs av förändringarna och att en tydlig uppföljning införs för att säkerställa att känsliga personuppgifter inte kommer obehöriga till del.

Svenska Röda Korsets särskilda synpunkter

7.2 Ansvar för den nationella delen av SIS och för Sirenekontoret

Utredningen föreslår att Migrationsverket ska ansvara för att göra SIS-registreringar i samband med att de tar beslut om avvisning eller utvisning och vid återvändande enligt artikel 3 återvändandeförordningen. Mot bakgrund av att en stor del av de aktuella registreringarna kommer att göras genom beslut fattade av myndigheten anser Svenska Röda Korset att det förefaller rimligt att det är Migrationsverket som ansvarar för registreringarna.

Röda Korset välkomnar utredningens förslag att det ställs krav på ett nationellt utbildningsprogram för personer som får söka i SIS och för Sirenekontorets personal. För att tydliggöra vilka krav som ställs på den utbildning som krävs bör detta framkomma i en tydlig instruktion till berörda myndigheter.

7.11 Uppgiftskategorier

Svenska Röda Korset välkomnar tydliggörandet att i lag begränsa att de personuppgifter som behandlas SIS måste vara tillåtna även enligt någon annan författning. Att ett tydligt krav ställs på vilka uppgifter som förs in i SIS är nödvändigt när de antal personuppgifter som är tillåtna att behandlas ökar. Då det rör sig om uppgifter av potentiellt känslig karaktär vill vi särskilt understryka vikten av tillsyn av att den nya bestämmelsen får önskad effekt och att hänvisningen till ”någon annan författning” inte tolkas för brett.

9.2 Förlängd preskriptionstid i vissa fall

Det föreslås i utredningen att ett återreseförbud oavsett längd ska kunna förlänga preskriptionstiden för ett beslut om avvisning eller utvisning som inte har meddelats av allmän domstol. Då den föreslagna begränsningen kan ha stor inverkan på situationen för de som riskerar att få en längre preskriptionstid på sina beslut skulle det vara önskvärt med ett tydligare resonemang kring vilka andra avvägningar som har legat till grund för den bestämmelse som nu föreslås.

Vad gäller den föreslagna ändringen tolkar vi den som att den kommer att beröra de som har ett beslut om återreseförbud som har börjat löpa och vars avvisnings- eller utvisningsbeslut preskriberas under tiden som återreseförbudet fortfarande löper. Återreseförbud som beslutas om enligt aktuell praxis börjar löpa när en person med ett återreseförbud lämnar Schengenområdet. Vår tolkning blir därmed att de personer som har fått ett beslut om avvisning eller utvisning och ett sådant beslut om återreseförbud men som inte har lämnat Schengenområdet inom preskriptionstiden för avvisnings- eller utvisningsbeslutet inte har ett återreseförbud som börjat löpa och därför inte omfattas av bestämmelsen. Vid det fall att den föreslagna ändringen är ämnad till att omfatta även de personer som inte har lämnat Schengenområdet inom preskriptionstiden för ett beslut om avvisning eller utvisning och har ett beslut om återreseförbud som ännu inte börjat löpa behöver detta förtydligas. Vi vill också tillägga att om så är fallet rör ändringen en mycket större fråga vars konsekvenser skulle bli långtgående i samhället. Det skulle i så fall krävas en mer omfattande utredning för att säkerställa tillvaratagande av grundläggande rättigheter för de som är berörda.

9.4 Samråd

Svenska Röda Korset tillstyrker utredarens bedömning att samrådsbestämmelserna i gränsförordningen förutsätter att det finns en möjlighet att återkalla ett uppehållstillstånd eller en visering för längre vistelse. En återkallelse av uppehållstillstånd på grund av en SIS-registrering kan ske om det finns tillräckliga skäl, men endast i undantagsfall. I förarbetena med anledning av Sveriges anslutning till Schengen uttalade regeringen att det krävs mycket starka skäl för att återkalla ett uppehållstillstånd som beviljats i Sverige och att endast ett mycket starkt nationellt intresse i en annan Schengenstat kan anses tillräckligt (prop. 1999/2000:64 s. 78 och 179). Med anledning av att det rör sig om en mycket restriktiv undantagsbestämmelse skulle vi vilja se en tydligare motivering av i vilka situationer som en återkallelse av uppehållstillstånd eller längre visering kan bli aktuell.

Johann Knigge

Chef för Nationella Avdelningen